

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis Universa

Ad Mentem Præcipuorum Theologorum & Canonistarum, insertis suo loco
Propositionibus à S. Sede Apostolica novissimè damnatis concinnata. Et
Per Casus Practicos exposita

Complectens LXXV. Casus Materiam de Conscientia, Legibus, Peccatis,
Fide, Spe, Charitate, Jure, Justitia, Restitutione, Contractibus, Judiciis &
Religione &c.

Jansen, Leonhard

Coloniæ Agrippinæ, 1744

Casus LXXIV. De Jejunio Ecclesiastico.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39867

quadr. ante tertiam; ibidem exhibet tabulam Camerae Apostolicæ impressam Romæ, quam vide & tutò sequere; cæterum Prima & Tertia absolvenda est ante meridiem, Sexta & Nonna differri possunt circiter ad primam pomeridianam, Vesperæ & Completor. usque ad vesperrum: in Quadrages. Vesperæ dicuntur ante prandium, non tamen est obligatio, nam Rubricæ, si hîc continent præceptum, id tangit chorum. Dicere horas tempore indebito est solum veniale, cum causa rationabili v. g. ob studium vel iter nullum; plura huc pertinentia, sed rariùs contingentia vid. apud *Gavant. Gob. Tamb. La Croix, Baldel. locis cit.*

C A S U S LXXIV.

De jejunio Ecclesiastico.

CAndria super jejunio scrupulosa querit 1. An obliget sub mortali. 2. An abstinentia à carnibus admittat parvitatem materia, quæ animalia sint caro, quid de lardo & pinguedine. 3. An post secundam refectiõnem sit peccatum se sapiùs rescicere, & quid de qualitate aut quantitate collationis. 4. An liceat mutare tempus refectiõnis. 5. An sit abstinentia in festo S. Marci. 6. Quid de Vigilia S. Mathie incidente in Quinquag. aut Vigilia S. Joannis Bapt. incidente in Festum Corporis Christi. 7. Quid de lacticiis. 8. Quid si per diem sapiùs modicum sumatur, aut in prandio ita repleatur venter, ut sufficiat pro vespere. 9. An pueris, ebriis, fatuus carnes dari possint. 10. An prandium interrumpi, vel diu protrahi possit.

11. *An existens in partibus hereticis carnibus vesci possit.* 12. *Quid de peregrinis.* 13. *Quid si in tua patria nondum explēsti Quadragesimam, venias autem ad locum, ubi est jam completa.* 14. *An Religiosi teneantur ad jejunia & festa Diocesana.* 15. *An potus frangat jejunium, & quid veniat nomine potūs.* 16. *An Herus vel parentes teneantur suos cogere ad jejunium, & an campo hospitibus diebus Veneris carnes apponere possit?* Pro resolut.

QUÆR. I. Quid & quotuplex fit jejunium?

I. R. 1. Jejunium est voluntaria abstinētia à cibo & potu juxta præscriptum Ecclesiæ: dicitur *voluntaria*, quia jejunium est actus virtutis temperantiæ, ideóque debet esse liberum & voluntarium, qui invitus à cibo abstinet potius esurire, quàm jejunare censeretur, attamen præcepto satisfacit, quia ponit materiam præceptam, etsi id faciat dormiendo.

R. 2. Jejunium est duplex, aliud naturale, quo scilicet abstinetur ab omni re sumpta per modum cibi, potūs vel medicinæ; ejusmodi jejunium requiritur ad sacrificium Missæ & Communionem, ut dicam *Cas. 97. n. 7.* aliud Ecclesiasticum, de quo in præsentī; & est illud, quod in Quadrages. quatuor temporibus & quibusdam Vigiliis per annum ab Ecclesia observari præcipitur, *c. non liceat. c. non oportet. dist. 3. de jejunio, de consecr.* & hoc præceptum ex se obligare graviter certum est ex *propos. 23.* ab Alex. VII. damnata: *Frangens jejunium Ecclesiæ, ad quod tenetur, non peccat mortaliter, nisi ex contemptu vel inobedientia hoc fiat, putà, quia non vult se subicere præcepto.*

QUÆR.

QUÆR. II. Quid requiratur ad jejunium Ecclesiasticum?

R. Requiri tria : 1. Abstinencia à carnibus, 2. ità ut toties peccetur mortaliter, quoties carnes comeduntur, quia præceptum quòad hanc partem est negativum, admittit tamen parvitatem materiæ, ut si parum carnis prægustetur, vel si etiam comedatur una vel altera uncia, ut vult *Reiffenst. Th. mor. t. 10. dist. 2. n. 19.* aut ut *Spor. hic n. 11.* media avicula ad modum nucis ordinariæ etiam comesta ex gulositate non esse mortale, quia talis materia non multum allicit ad suû comestionem, & pia mater Ecclesia non censetur cum tanto rigore obligare. Animal communiter censetur carneum, si diu vivere possit extrà aquam. Excipe testudines & limaces, qui, etsi diu vivere possint extrà aquam, non tamen censentur caro. In dubio, an sit caro vel piscis, si dubium vinci non possit, erit possessio pro libertate comedendi. *Tamb. Gob. in quin. t. 5. c. 23. n. 122.* lardum, pinguedo animalium, quamvis à multis pro carne non reputentur, attamen in Germania non sunt permissa ob contrariam consuetudinem; pauperibus ex causâ facilè permitti possent. *Laym. hic c. 1. n. 5.*

2. Præcipitur unica tantum refectio, nam qui se secundâ vice plenè reficit, peccat mortaliter, si autem ulteriùs se reficiat tertio, vel quarto, probabiliùs non peccat nisi venialiter contrà temperantiam, substantia enim jejuniû, quæ consistit in negatione secundæ refectionis, jam ampliùs servari non potest. *Dian. Cajet. Laym. n. 13. Reiffenst. n. 20.* Dixi, qui secundâ vice plenè se reficit, nam collatio vespertina in fructibus, & apud Germanos etiam ex butyro,

&c

& caseo ex recepta consuetudine permittitur; quantitas autem in collatione permessa probabiliter statuitur quarta vel quinta pars prandii, ab aliis probabiliter octo uncia seu media libra, *Regin. Laym. n. 9. Spor. n. 26.* pro qualitate attendenda est consuetudo, & praxis timoratorum, ex hac enim sola collatio vespertina introducta est. *Schmalzgr. l. 3. decret. t. 46. nu. 29.* ubi dicit in Germania permitti fructus arborum, electuaria, caseum, pisciculum, ovum, vel etiam jusculum juxta *Spor. l. c.*

4. 3. Certum tempus refectiois, quod communiter est Hora 11. vel 12. pro more regionum; immutare tempus sine causa justa, v. g. prandere manè est tantum veniale, cum causa nullum, imò prandium differre in vesperum majoris mortificationis causâ laudabile est. DD. cit.

5. QUÆR. III. Quid circa varia dubia sin hac materia?

R. Tenenda sunt sequentia: 1. Tribus diebus Rogationum, uti & festo S. Marci saltem ex recepta consuetudine sub mortali abstinentum est à carnibus. *Steph. t. 1. d. 5. num. 99. c. rogationes de consec. dist. 3.* licita tamen est duplex refectio, estque observandum pro Diocesi Colonienfi, si festum S. Marci in aliquem diem octavæ Paschatis, quo aliàs carnibus vescimur, aut in Dominicam incidat, abstinentiam non esse consuetam, ut habet Agenda edita Anno 1720. pag. 301. festum verò unà cum Litiis & Processione transfertur post octavam. De cætero servanda est cujuslibet Dioc. consuetudo vel ordinatio.

6. 2. Si festum S. Mathiæ incidat in feriam 3. vel

vel

vel 4ram Quinquages. jejunium (non tamen Vigilia) quia non est ratio hanc transferendi, in Dioc. Colon. prævenitur in Sabb. Vigilia S. Joannis Bapt. si incidat in festum Corporis Christi, non habet jejunium, nec abstinentiam à carnibus ex Constit. Urbani VIII. die 13. Octob. 1638. & Agenda Colon. pag. 302.

3. Jure communi in Quadrages. etiam prohibentur lacticia, id est, ova, lac, caseus, sed attendenda est consuetudo, quæ in Germania ferè ubique ea permittit, ubi verò viget consuetudo abstinenti, ea sub peccato observanda est, ut patet ex propos. 32. ab Alex. VII. *Non est evidens, quòd consuetudo non comedendi ova & lacticia in Quadragesima obliget.*

4. Qui manè vel per diem præter refectio- nem tantum sumpsit, quantum pro collatione permittitur, debet abstinere à collatione, etiam si fecerit inadvertenter vel ex justa causa v. g. ob studium vel aliquam debilitatem; *Ratio est, quia aliàs sumeret duplicem cœnam, quæ permessa non est; sumere per diem multa parva, quæ novam refectioem constituunt est mortale; nam Alex. VII. damnavit hanc 29. propos. in die jejunii, qui sapius modicum quid comedit, etsi notabilem quantitatem in fine comederit, non frangit jejunium.* Nihilominus inter potum, nè noceat, Germanis ex consuetudine parum quid v. g. media uncia conceditur. Qui in prandio vel etiam pridie ità replet ventrem, ut sine difficultate jejunare possit; peccat quidem contra temperantiam, implet tamen substantiam jejunii. *Cajet. Medin. Regin. l. 4. c. 14. num. 163.*

5. Qui nunquam habuerunt usum rationis 9. velut

velut parvuli & perpetuò amentes, his secluso scandalo licitè carnes præberi possunt, & quamvis opposita consuetudo sit laudabilis, tamen hi nec lege, nec consuetudine obligari possunt; aliud est de iis, qui ad tempus carent usu rationis, velut habentes lucida intervalla vel ebrii; quia, cum sint simpliciter capaces rationis, manent subiecti legi & Legislatori, quamvis per accidens formaliter peccare non possint. *Steph. n. 98. Reiffensh. n. 43. v. Cas. 6. n. 5.*

10. 6. Dividere prandium ex justa causa non est peccatum, uti faciunt Lectores mensæ apud Religiosos, non enim intendunt, nisi unum prandium. Si nondum plenè refectus ob incidens negotium è mensa surgas cum intentione complendi prandium peracto negotio, potes redire intrà unam aut alteram Horam, & prandium complere; si plus non sumpsisti, quàm pro collatione permittitur, poteris te vespere plenè reficere, quia hoc est ex justa causa cœnam permutare cum prandio, quod licet, *Sanch. Laym. Steph. n. 113.* si è mensa surrexisti cum proposito ampliùs non comedendi, probabile est, quòd intrà quadrantem vel medium iterum assidere & comedere possis, quia censetur unum moraliter prandium. *Nav. Tamb.*

7. Prandium protrahere ad duas Horas communiter non improbatur, protrahere usque ad vesperum per 4. vel 5. Horas, per se non videtur esse licitum, quia tanta protractio vel continuatio reipsâ & moraliter est secunda refectio. Eiusmodi tamen consuetudo tolerari posset, si post duas Horas sola bellaria & leviores cibi apponerentur, & abstineretur à cœna, quæ sic videtur anticipari. *La Croix lib. 3. p. 2. n. 1283.*

8. Existens in partibus hæreticis non excusatur à jejunio; *Nec obstat*, quòd ibidem lex à plerisque non observetur, ideòque videatur non recepta vel per consuetudinem, quæ intrà 10. aut 40. annos contra legem præscribere potest, abrogata; nam lex justa recipi debet, & consuetudo non excusat, nisi sit rationabilis, & accedat tacitus Superioris consensus, qui hic non est, eò quòd Ecclesia reclamet. *La Croix* *nn.* 1268.

9. Peregrini & viatores regulariter non obligantur specialibus locorum præceptis, per quæ transeunt, quia non sunt subditi talis loci, possunt se tamen iis accommodare; ideòque non peccat Germanus, si transiens per Belgium diebus Sabbathinis inter Nativitatem Christi & Purificationem B. M. V. comedat carnes, sicut & transiens per Hispaniam diebus Sabbathinis comedat intestina. Econtrà si ibidem esset festum vel jejunium locale, quod communi lege Ecclesiæ præceptum non est, non tenetur Germanus ibi jejunare aut audire Missam.

10. Si in tua patria secundum veterem sty- lum Quadrages. decem diebus seriùs inchoetur, & venias ad alias partes, ubi jam est finita, potes te accommodare loco, ubi es, adeòque non jejunare; item si absolvisti in tua patria, & venias alibi, ubi nondum est finita, non teneris jejunare, quia Ecclesia non præcipit nisi jejunium 40. dierum, quod jam in tua patria abolveras; aliud est de communionem Paschali, quam si non servasti in tua patria, debes servare alibi, quia est obligatio personalis afficiens personam.

11. Quamvis Religiosi etiam exempti jurè

Kkk

R. D. Jansen Theol. Moral. Tom. 1.

116

120

130

140

novo teneantur observare festa suæ Diocesis, & cessare à divinis tempore interdicti communis, tamen non tenentur ad jejunia ab Ordinario loci, aut etiam consuetudine, vel voto oppidanorum, apud quos habitant, introducta, quia non sunt pars communitatis profanæ, & ab Ordinario loci sunt exempti, nec jus Pontificium quòad jejunium aliter statuit, sicut statuit quòad festa in populo & interdicta &c. est *comm. cum Diana p. 1. t. 9. R. 36. & p. 10. t. 11. R. 36. La Croix. l. c.*

15. 12. Potus propriè talis non frangit jejunium, quia Ecclesia non prohibet potum *S. Th. 2. 2. q. 147. a. 6.* Ad verum autem potum non sufficit, quòd sit res liquida aut potabilis, sed requiritur, ut tantùm alteret vel refrigeret sanguinem, aut solùm juvet ad meliorem digestionem, velut vinum, mustum, ficera, mulsum, Thè, Caffè, Chocolate tenuis, in qua non miscentur ultrà, quàm duæ uncia, limonia & hypocras; quia communiter non miscetur multum materiæ commestibilis; similiter ad sitim restinguendam licebit comedere uvam recentem, pomum limonium &c. quia vel non sumuntur ut cibus, vel saltem consuetudo id permittit; quæ verò ex natura sua nutriunt partes solidas, velut lac, jusculum, electuaria, conserva &c. propriè non censentur potus, quamvis bibantur, ideòque in quantitate notabili solvunt jejunium.

16. 13. Heri, parentes, Superiores non tantùm tenentur suos ad jejunium hortari, sed etiam moderatè cogere subtrahendo cœnam &c. quia ex officio tenentur illos corrigere & adigere ad observantiam præceptorum, *Sanct. sup.*

14. Qua

14. Qualiter caupo diebus vetitis suis hospiti-
 bus carnes apponere possit, dixi *Casu 20.*
num. 17.

C A S U S L X X V .

De Causis excusantibus à jejunio.

DAmon Theologus interrogatur 1. An in je-
 junio dispensare possint Episcopus, Abbates,
 Pastores, Confessarii, Medici. 2. Ex quibus
 causis. 3. An ii. quibus esus carniū diebus So-
 lis, Martis vel Jovis permissus est, possint die
 Solis toties edere carnes, quoties volunt; aut ii,
 quibus licitum est istis diebus bis refici, an possint
 bis refici in carnibus. 4. An dispensatus ad secun-
 dam refectiōnem possit sumere tertiam, aut dispen-
 satus ad carnes possit secundo refici. 5. An dispen-
 satus ad carnes possit edere carnes noxias. 6. An
 cessante infirmitate cesset dispensatio, & quid in
 dubio. 7. An excuset difficultas jejunandi. 8. De-
 bilitas stomachi vel capitis; quid de pragnanti-
 bus, lactantibus, pauperibus. 9. Quid de iis,
 qui nondum compleverunt annum 21mum, quid
 in dubio. 10. Quid de sexagenariis, aut ex vo-
 to ad jejunium obligatis. 11. Qualis labor excuset.
 12. An excuset diebus festiuis, vel eos, qui ex
 gravilabore non fatigantur. 13. Quid de scribis,
 sartoribus, barbitonsoribus, itinerantibus, ve-
 nantibus, ludentibus &c. 14. Quid de fatigatis
 ex opere inutili vel illicito. 15. Quid de studen-
 tibus, concionantibus. 16. Quid si quis dormire
 non possit, nisi plenè refectus, an expediat semel
 carnibus, vel bis piscibus refici. 17. An excuset